

УКРАЇНА

(19) UA (11) 24622 (13) U
(51) МПК (2006)
G06K 9/00МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) ПРИСТРІЙ ДЛЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ОБРАЗІВ

1

(21) u200701228

(22) 05.02.2007

(24) 10.07.2007

(46) 10.07.2007, Бюл. № 10, 2007 р.

(72) Мартинюк Тетяна Борисівна, Бітюкова Жанна
Олексіївна, Топчанюк Максим Володимирович(73) ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

(57) 1. Пристрій для класифікації образів, який містить блок зважування та обчислювальний блок, який **відрізняється** тим, що додатково містить групу m вузлів рангу, де m - кількість класів класифікації образів, групу m елементів l та вузол аналізу, який містить лічильник і елемент АБО, перша група входів блока зважування з'єднана з n входами n -вимірного образу у вигляді вхідного векторного масиву даних, друга група $m \times n$ входів з'єднана з ваговою матрицею коефіцієнтів, а $m \times n$ виходи з'єднані з відповідними входами комірок обчислювального блока, виходи ознаки нуля всіх комірок кожного i -го рядка якого з'єднані з входами i -го елемента l групи m елементів l , вихід якого є виходом ознаки нуля i -го масиву зважених елементів вхідного векторного масиву даних і з'єднаний з входом i -го вузла рангу групи m вузлів рангу та з входом заборони комірок i -го рядка обчислювального блока, група m виходів ознаки групи m вузлів рангу підключена до першої групи входів вузла аналізу, входи елемента АБО вузла аналізу з'єднані з першою групою входів вузла аналізу, а вихід підключений до входу зворотної лічби лічильника вузла аналізу, інформаційні входи якого з'єднані з

2

другою групою входів вузла аналізу, яка є групою k установних входів пристрою, де $k = \log_2 m$, вхід скиду лічильника вузла аналізу з'єднаний з входом початкового стану пристрою, а його вихід ознаки нуля є виходом вузла аналізу, який є виходом сигналу "Кінець" пристрою, крім того, вихід елемента АБО є виходом дозволу вузла аналізу, який з'єднаний з відповідним входом групи m вузлів рангу, установний вхід яких з'єднаний з входом початкового вектора рангів пристрою, вхід початкового стану з'єднаний з входом початкового стану пристрою, а їх k -розрядний вихід є виходом відповідного рангу.

2. Пристрій для класифікації образів за п. 1, який **відрізняється** тим, що i -тий вузол рангу, $i = 1, m$, містить RS-тригер, лічильник, елемент НІ, два елемента І, причому S-вихід RS-тригера з'єднаний з входом скиду лічильника і входом початкового стану i -го вузла рангу, а R-вихід RS-тригера з'єднаний з входом елемента НІ, з входом i -го вузла рангу i з першим входом першого елемента І, другий вхід якого з'єднаний з прямим виходом RS-тригера, вихід першого елемента І є виходом ознаки i -го вузла рангу, а вихід елемента НІ з'єднаний з першим входом другого елемента І, другий вхід якого з'єднаний з входом дозволу i -го вузла рангу, а вихід з'єднаний з входом прямої лічби лічильника, установний вхід якого з'єднаний з установним входом i -го вузла рангів, а інформаційні входи лічильника є k -розрядним виходом рангу i -го вузла рангу, де $k = \log_2 m$.

Корисна модель відноситься до автоматичної та обчислювальної техніки і може бути використана в адаптивних системах класифікації, розпізнавання, діагностики, ідентифікації, прогнозування та керування.

Відомий класифікуючий пристрій [а. с. СРСР №371596, кл. G06K9/00 1973 р., бюл. №12], який містить багат шарову сітку лінійних дискримінаторів, які містять помножувальні блоки та суматори, в якому одні входи помножувальних блоків лінійних дискримінаторів кожного наступного шару

з'єднані з вхідними клемми пристрою, а інші - з виходами лінійних дискримінаторів попереднього шару.

Недоліком даного пристрою є вузька область застосування через те, що він реалізує дискримінаційні функції будь-якого порядку і може бути використаний тільки для класифікації образів.

Найбільш близьким за технічною суттю є пристрій для розпізнавання образів [а. с. СРСР №369592, кл. G06K9/00, 1973 р., бюл. №10], який містить блок порогових елементів і послідовно

(13) U

(11) 24622

(19) UA

з'єднані блок зважування, суматор і обчислювальний блок, а також блок поліноміальних перетворювачів, одні з входів якого підключені до виходів блока порогових елементів, а виходи - до входів блока зважування, блок упорядкування навчаючих сигналів, входи якого підключені до виходів блока порогових елементів, а виходи - до других входів блока поліноміальних перетворювачів, та блок формування цілочисельних ваг, входи якого з'єднані з виходом суматора і відповідними виходами блока упорядкування навчаючих сигналів, а виходи - з керуючими входами блока зважування.

Недоліком цього пристрою є вузька область застосування через те, що він пристосований для класифікації образів без сортування отриманих сум елементів векторних масивів зважених даних з формуванням їхніх рангів.

В основу корисної моделі поставлена задача створення пристрою для класифікації образів, в якому за рахунок введення нових блоків та вузлів досягається можливість розширення області його застосування за рахунок можливості виконання не тільки класифікації образів у вигляді векторних масивів даних, але й одночасного сортування векторних масивів зважених елементів з формуванням їхніх рангів за сумою елементів цих масивів, що може бути використано в подальшому для кластеризації образів.

Поставлена задача вирішується тим, що у пристрій для класифікації образів, який містить блок зважування та обчислювальний блок, введено групу m вузлів рангу, де m - кількість класів класифікації образів, групу m елементів l та вузол аналізу, який містить лічильник і елемент АБО, перша група входів блока зважування з'єднана з n входами n -вимірного образу у вигляді вхідного векторного масиву даних, друга група $m \times n$ входів з'єднана з ваговою матрицею коефіцієнтів, а $m \times n$ виходи з'єднані з відповідними входами комірок обчислювального блока, виходи ознаки нуля всіх комірок кожного i -го рядка якого з'єднані з входами i -го елемента l групи m елементів l , вихід якого є виходом ознаки нуля i -го масиву зважених елементів вхідного векторного масиву даних і з'єднаний з входом i -того вузла рангу групи m вузлів рангу та з входом заборони комірок i -го рядка обчислювального блока, група m виходів ознаки групи m вузлів рангу підключена до першої групи входів вузла аналізу, входи елемента АБО вузла аналізу з'єднані з першою групою входів вузла аналізу, а вихід підключений до входу зворотної лічби лічильника вузла аналізу, інформаційні входи якого з'єднані з другою групою входів вузла аналізу, яка є групою k установних входів пристрою, де $k = \log_2 m$, вхід скиду лічильника вузла аналізу з'єднаний з входом початкового стану пристрою, а його вихід ознаки нуля є виходом вузла аналізу, який є виходом сигналу "Кінець" пристрою, крім того, вихід елемента АБО є виходом дозволу вузла аналізу, який з'єднаний з відповідним входом групи m вузлів рангу, установний вхід яких з'єднаний з входом початкового вектора рангів пристрою, вхід початкового стану з'єднаний з входом початкового стану пристрою, а їх k -розрядний вихід є виходом відповідного рангу.

На Фіг.1 зображена блок-схема пристрою для

класифікації образів у вигляді векторних масивів даних; на Фіг.2 представлено функціональну схему вузла рангу.

Пристрій для класифікації образів у вигляді векторних масивів даних (Фіг.1) містить блок 1 зважування зі входами 2_j ($j = \overline{1, n}$) для елементів n -вимірного образу у вигляді вхідного векторного масиву даних Z і входами 3_{ij} ($i = \overline{1, m}$) для коефіцієнтів w_{ij} , які утворюють вагову матрицю W розмірністю $(m \times n)$. Виходи 4_{ij} блока 1 зважування з'єднані з входами 5 у відповідних комірок обчислювального блока 6, виходи ознаки нуля всіх комірок кожного i -го рядка якого з'єднані з входами i -го елемента l групи елементів l $7_{1, \dots, 7_m}$, вихід якого є виходом ознаки нуля i -го масиву зважених елементів ($i = \overline{1, m}$) і з'єднаний з входом 8_i i -го вузла рангу 9, групи вузлів рангу $9_{1, \dots, 9_m}$ і з входом 10; заборони комірок i -го рядка обчислювального блока 6.

Група виходів $11_{1, \dots, 11_m}$ ознаки відповідної групи вузлів рангів $9_{1, \dots, 9_m}$ підключена до першої групи входів вузла 12 аналізу, який містить лічильник 13 і елемент АБО 14, входи якого з'єднані з першою групою входів вузла 12 аналізу, а вихід підключений до входу зворотної лічби лічильника 13, інформаційні входи якого з'єднані з другою групою входів $15_{1, \dots, 15_k}$ вузла 12 аналізу ($k = \log_2 m$), які є групою установних входів пристрою, вхід скиду з'єднаний з входом 16 початкового стану пристрою, а його вихід ознаки нуля є виходом 17 вузла 12 аналізу, який є виходом сигналу "Кінець" пристрою. Крім того, вихід елемента АБО 14 є виходом 18 дозволу вузла 12 аналізу, який з'єднаний з відповідним входом всіх вузлів рангу $9_{1, \dots, 9_m}$, установний вхід яких з'єднаний з входом 19 початкового вектора рангів пристрою, вхід початкового стану з'єднаний з входом 16 початкового стану пристрою, а їх k -розрядний вихід є виходом 20, рангу.

Вузол рангу 9_i , $i = \overline{1, m}$ (Фіг.2) містить RS-тригер 21, лічильник 22, елемент НІ 23, елементи l 24, 25. S-вхід RS-тригера 21 з'єднаний з входом скиду лічильника 22 і з входом початкового стану вузла рангу 9_i , а отже, з входом 16 початкового стану пристрою, а R-вхід RS-тригера 21 з'єднаний з входом елемента НІ 23, з входом 8_i вузла рангу 9_i і з першим входом елемента l 25, другий вхід якого з'єднаний з прямим виходом RS-тригера 21. Вихід елемента l 25 є виходом 11_i ознаки вузла рангу 9_i , а вихід елемента НІ 23 з'єднаний з першим входом елемента l 24, другий вхід якого з'єднаний з входом 18 дозволу вузла рангу 9_i , а вихід з'єднаний з входом прямої лічби лічильника 22. Установний вхід лічильника 22 з'єднаний з установним входом вузла рангу 9_i , а отже, з входом 19 початкового вектора рангів пристрою, а інформаційні входи лічильника 22 є k -розрядним виходом 20, рангу вузла рангу 9_i .

Класифікацію образів у вигляді векторних масивів даних виконують таким чином. Спочатку встановлюють у нульовий стан лічильник 13 вузла 12 аналізу і у початковий стан групу вузлів рангу $9_{1, \dots, 9_m}$ по сигналу на вході 16 початкового стану пристрою (Фіг.1). При поданні на входи 2_j ($j = \overline{1, n}$)

блока 1 зважування вхідного образу у вигляді векторного масиву виду

$$Z = (z_1, \dots, z_j, \dots, z_n), \quad (1)$$

а на його входи Z_{ij} ($i = \overline{1, m}$) вагової матриці W , рядки елементів (коефіцієнтів) якої визначають певний клас образів, виду

$$W = \begin{pmatrix} w_{1,1} & \dots & w_{1,n} \\ \vdots & & \vdots \\ w_{i,1} & \dots & w_{i,n} \\ \vdots & & \vdots \\ w_{m,1} & \dots & w_{m,n} \end{pmatrix}, \quad (2)$$

він виконує векторно-матричне перемноження. В результаті на його виходах 4_{ij} формують елементи векторних масивів зважених елементів виду:

$$A_i^0 = (a_{i,1}^0 \dots a_{i,j}^0 \dots a_{i,n}^0), \quad i = \overline{1, m} \quad (3)$$

які записують у відповідні комірки обчислювального блока 6 по його входах 5_{ij} .

Одночасно у лічильник 13 вузла 12 аналізу записують величину $(m-1)$, яка подається у двійковому коді по входах $15_1, \dots, 15_k$ вузла 12 аналізу ($k = \log_2 m$), а у групу вузлів рангу $9_1, \dots, 9_m$ по відповідному входу 19 пристрою записують початковий вектор рангів $R^0 = \{r_1 \dots r_m\}$ масивів $A_1^0, \dots, A_m^0$, всі елементи r , якого дорівнюють одиниці, тобто $R^0 = (1 \dots 1 \dots 1)$. (4)

Сукупність векторних масивів A_i^0 в обчислювальному блоці 6 подають у вигляді двовимірної

$$\overline{A}^t = \begin{pmatrix} a_{1,1}^{t-1} - \min_1^{t-1} & \dots & a_{1,j}^{t-1} - \min_j^{t-1} & \dots & a_{1,n}^{t-1} - \min_n^{t-1} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ a_{i,1}^{t-1} - \min_1^{t-1} & \dots & a_{i,j}^{t-1} - \min_j^{t-1} & \dots & a_{i,n}^{t-1} - \min_n^{t-1} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ a_{m,1}^{t-1} - \min_1^{t-1} & \dots & a_{m,j}^{t-1} - \min_j^{t-1} & \dots & a_{m,n}^{t-1} - \min_n^{t-1} \end{pmatrix} \quad (8)$$

або,

$$\overline{A}^t = \begin{pmatrix} \overline{a}_{1,1}^t & \dots & \overline{a}_{1,j}^t & \dots & \overline{a}_{1,n}^t \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a}_{i,1}^t & \dots & \overline{a}_{i,j}^t & \dots & \overline{a}_{i,n}^t \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a}_{m,1}^t & \dots & \overline{a}_{m,j}^t & \dots & \overline{a}_{m,n}^t \end{pmatrix} \quad (9)$$

де

$$\overline{a}_{i,j}^t = a_{i,j}^{t-1} - \min_j^{t-1}, \quad t = \overline{1, N}. \quad (10)$$

Після виконання таких дій в кожному стовпці

отриманої матриці $\overline{A}^t$ (9) є хоча б один нульовий елемент. Відповідно, в кожному рядку може бути один, декілька, всі або не бути взагалі нульових елементів. Перевіряють умову наявності $m-1$ нульових рядків, тобто:

матриці розміром $(m \times n)$:

$$A^0 = \begin{pmatrix} a_{1,1}^0 & \dots & a_{1,j}^0 & \dots & a_{1,n}^0 \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ a_{i,1}^0 & \dots & a_{i,j}^0 & \dots & a_{i,n}^0 \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ a_{m,1}^0 & \dots & a_{m,j}^0 & \dots & a_{m,n}^0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} A_1^0 \\ \vdots \\ A_i^0 \\ \vdots \\ A_m^0 \end{pmatrix}, \quad (5)$$

де A_i^0 - i -й рядок матриці A^0 .

Ітераційний процес оброблення матриці A^0 (5) в обчислювальному блоці 6 має такий вигляд.

Спочатку у кожному стовпці матриці A^{t-1} ($t = \overline{1, N}$) виконують визначення мінімального елемента, в подальшому поіменованого як мінелемент, виду

$$\min_j^{t-1} = \min_i a_{i,j}^{t-1}, \quad j = \overline{1, n}. \quad (6)$$

В результаті формують вектор-рядок з n мінелементів вигляду:

$$\text{Min}^{t-1} = (\min_1^{t-1}, \dots, \min_j^{t-1}, \dots, \min_n^{t-1}) \quad (7)$$

Потім виконують паралельне віднімання кожного мінеlements $\min_j^{t-1}$ ($j = \overline{1, n}$) виду (6) від кожного i -го елемента відповідного j -го стовпця матриці A^{t-1} і формують t -ий різницевий зріз у вигляді неупорядкованої матриці чисел $\overline{A}^t$ виду:

$$\overline{A}_1^t = \dots = \overline{A}_{i-1}^t = \overline{A}_{i+1}^t = \dots = \overline{A}_m^t = 0, \\ \overline{A}_i^t \neq 0, \quad t = \overline{1, N} \quad (11)$$

Якщо умова (11) виконується, то оброблення закінчують, у протилежному випадку виконують

такі дії. Для всіх рядків матриці $\overline{A}^t$ (9) паралельно виконують транспозицію елементів з просуванням праворуч усіх нульових елементів і формують впорядковану матрицю A^t , яка має вигляд:

$$A^t = \begin{pmatrix} a_{1,1}^t & \dots & a_{1,j}^t & \dots & a_{1,n}^t \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ a_{i,1}^t & \dots & a_{i,j}^t & \dots & a_{i,n}^t \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ a_{m,1}^t & \dots & a_{m,j}^t & \dots & a_{m,n}^t \end{pmatrix} \quad (12)$$

Для отриманої матриці A^t (12) повторюють цикли оброблення, які складаються з вищезазначеної послідовності дій, починаючи з визначення

мінеlements (6) у кожному стовпці матриці A^t . У деякому циклі t у двовимірній матриці A^t (9) з'являється деякий k -й рядок з усіма нульовими елементами. Цей рядок вказує на k -й масив чисел A_k^0 ($k \in \overline{1, m}$), який є мінімальним за сумою своїх елементів серед початкових масивів $A_1^0, \dots, A_m^0$, тобто:

$$\overline{A^t} = \begin{pmatrix} \overline{a_{1,1}^t} & \dots & \overline{a_{1,j}^t} & \dots & \overline{a_{1,n}^t} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a_{k,1}^t} = 0 & \dots & \overline{a_{k,j}^t} = 0 & \dots & \overline{a_{k,n}^t} = 0 \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a_{i,1}^t} & \dots & \overline{a_{i,j}^t} & \dots & \overline{a_{i,n}^t} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a_{m,1}^t} & \dots & \overline{a_{m,j}^t} & \dots & \overline{a_{m,n}^t} \end{pmatrix}$$

- мінімальний масив A_k^0 (13)

де $\overline{a_{k,j}^t} = 0$, $j \in \overline{1, n}$.

Цей k -й нульовий рядок в подальшому обробленні участі не приймає і значення його елементів в подальшому не беруть до уваги при визначенні мінеlements кожного стовпця матриці, тобто:

$$\overline{A^t} = \begin{pmatrix} \overline{a_{1,1}^t} & \dots & \overline{a_{1,j}^t} & \dots & \overline{a_{1,n}^t} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ - & \dots & - & \dots & - \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a_{i,1}^t} & \dots & \overline{a_{i,j}^t} & \dots & \overline{a_{i,n}^t} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a_{m,1}^t} & \dots & \overline{a_{m,j}^t} & \dots & \overline{a_{m,n}^t} \end{pmatrix} \text{ - } k\text{-й}$$

рядок. (14)

Одночасно у векторі рангів R^0 (4) маскують елемент r_k , що відповідає k -му нульовому рядку матриці $\overline{A^t}$ (13), а всі інші елементи вектора рангів збільшують на одиницю, тобто формують вектор рангів виду

$$R^1 = (2 \dots (2 \dots r_k = 1) \dots 2). \quad (15)$$

Кожний наступний нульовий рядок, який з'являється у двовимірній матриці $\overline{A^t}$ (13), вказує на масив чисел, який є мінімальним за сумою своїх елементів серед тих масивів (відповідних рядків), які ще приймають участь в обробленні. Такий нульовий рядок також виключають, формують новий вектор рангів R^1 з маскуванням і збільшенням на одиницю відповідних його елементів, а оброблення продовжують над тими рядками, які ще мають ненульові елементи.

Оброблення двовимірної матриці $\overline{A^t}$ (13) триває до тих пір, поки не виконається умова (11) наявності $m-1$ нульових рядків. Тобто, поки не залишиться один єдиний рядок, який буде містити хоча б один ненульовий елемент, а решта рядків будуть виключені з оброблення як нульові. Матриця A^N у цьому циклі ($t=N$) буде мати вигляд:

$$A^N = \begin{pmatrix} - & \dots & - & \dots & - \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ - & \dots & - & \dots & - \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ \overline{a_{i,1}^N} & \dots & \overline{a_{i,j}^N} & \dots & \overline{a_{i,n}^N} \\ \vdots & & \vdots & & \vdots \\ - & \dots & - & \dots & - \end{pmatrix}, \quad (16)$$

де серед $\overline{a_{i,j}^N}$ є щонайменше один ненульовий

елемент, тобто $\exists \overline{a_{i,j}^N} \neq 0$. Цей рядок вказує на деякий i -й масив чисел A_i^0 ($i \in \overline{1, m}$), який є максимальним за сумою своїх елементів серед початкових масивів чисел $A_1^0, \dots, A_m^0$. Одночасно завершується формування вектора рангів R^{m-1} , всі елементи якого відповідають рангам відповідних масивів чисел у відсортованій послідовності початкових масивів даних $A_1^0, \dots, A_m^0$. Величина N дорівнює кількості циклів оброблення, виконаних в процесі пошуку максимального за сумою його елементів масиву чисел серед масивів $A_1^0, \dots, A_m^0$.

Всі дії, що виконують послідовно у кожному циклі, реалізує обчислювальний блок 6. Виконання

умови $\overline{a_i^t} = 0$ визначається наявністю одиничного сигналу на виході ознаки нуля i -го елемента 1 7_i у групі елементів 1 $7_1, \dots, 7_m$. Цей же сигнал, поданий на вхід 10 $_i$ заборони комірок i -го рядка обчислювального блока 6, ініціює виключення вмісту цих комірок з подальшого оброблення, а поданий на вхід 8 $_i$ вузла рангу 9 $_i$, ініціює його маскування, тобто виключення з процесу формування рангів. Отже, на виході 20 $_i$ вузла рангу 9 $_i$ фіксується ранг, що відповідає масиву A_i^0 у відсортованій за зростанням значень сум елементів послідовності початкових масивів даних $A_1^0, \dots, A_m^0$. Одночасно всі сигнали з виходів 11 $_1, \dots, 11_m$ ознаки групи вузлів рангу 9 $_1, \dots, 9_m$ подають на входи елемента АБО 14 вузла 12 аналізу і формують одиничний імпульс на його виході тільки у разі появи одиничного сигналу хоча б на одному виході 11 $_1, \dots, 11_m$ ознаки групи вузлів рангу 9 $_1, \dots, 9_m$, тобто при обнуленні відповідного рядка комірок обчислювального блока 6.

Одиничний імпульс з виходу елемента АБО 14 вузла 12 аналізу подають на вхід зворотної лічби лічильника 13 вузла 12 аналізу, що викликає зменшення на одиницю його вмісту, одночасно цей же сигнал, поданий з виходу 18 дозволу вузла 12 аналізу, викликає збільшення на одиницю рангу в тих вузлах рангу 9 $_1, \dots, 9_m$, які ще не замасковані. Це відбувається до тих пір, поки вміст лічильника не стане нульовим, тобто буде виконуватись умова (11). Тоді з'явиться одиничний сигнал на його виході ознаки нуля, а отже, на виході 17 вузла 12 аналізу, який є виходом сигналу "Кінець" пристрою. В результаті на k -розрядних виходах

$20_1, \dots, 20_m$ групи вузлів рангу $9_1, \dots, 9_m$ зафіксовані ранги $r_1, \dots, r_m$, які відповідають відсортованій послідовності початкових масивів даних $A_1^0, \dots, A_m^0$ за зростанням значень сум їхніх елементів.

Вузол рангу 9_i (Фіг.2) працює таким чином. Спочатку встановлюють у нульовий стан лічильник 22 і в одиничний стан RS-тригер 21 за одиничним сигналом на вході 16 початкового стану пристрою. За одиничним сигналом на установному вході вузла рангу 9_i , який з'єднаний з виходом 19 початкового вектора рангів пристрою, у лічильник 22 записується одиничне значення по його інформаційному входу, яке фіксується на його k -розрядному виході 20_i рангу.

На початку роботи пристрою на вході 8_i вузла рангу 9_i присутній нульовий сигнал, який проходить через елемент І 25, встановлює нульовий сигнал на виході 11_i ознаки вузла рангу 9_i , а проходячи через елемент НІ 23, фіксує одиничний сигнал на першому вході елемента І 24. Якщо при цьому на другий вхід елемента І 24 підходить одиничний імпульс зі входу 18 дозволу вузла рангу 9_i , то з'являється одиничний імпульс на його виході, який подається на вхід прямої лічби лічильника 22 і збільшує його вміст на одиницю. Отже, за наявності нульового сигналу на вході 8_i з кожною появою одиничного імпульсу на вході 18 дозволу вміст лічильника 22 збільшується на одиницю. Ємність лічильника 22 дорівнює величині $k = \log_2 m$, де m - кількість векторних масивів, отже, у ньому може бути сформовано максимальний ранг кожного з векторних масивів.

Після появи одиничного сигналу на вході 8_i , що відповідає формуванню масиву чисел A_i^t з нульовими елементами, забороняється процес лічби у лічильнику 22 через наявність нульового сигналу на виході елементів НІ 23, тобто через відсутність появи одиничного імпульсу на виході елемента І 24. Отже, на виході 20_i фіксується остаточний k -розрядний ранг r_i , що відповідає масиву чисел A_i^0 . Крім того, скидається у нульовий стан RS-тригер 21, оскільки одиничний сигнал зі

входу 8_i подається на його R-вхід. Але до встановлення нульового сигналу на прямому виході RS-тригера 21 одиничний сигнал зі входу 8_i формує на виході елемента І 25 короткий одиничний сигнал (імпульс), який з'являється на виході 11_i ознаки вузла рангу 9_i . Після появи нульового сигналу на прямому виході RS-тригера 21 на виході елемента І 25, а отже, на виході 11_i ознаки вузла рангу 9_i встановлюється нульовий сигнал, який свідчить про те, що ранг відповідного масиву A_i^0 сформовано у лічильнику 22 вузла рангу 9_i , тобто вузол рангу 9_i маскується.

Розглянемо приклад реалізації класифікації і сортування n -вимірного образу у вигляді векторних масивів чисел, які зафіксовані в обчислювальному блоці 6. Нехай маємо чотири ($i = \overline{1,4}$) масиви чисел A_i^0 за кількістю класів класифікації образів, кожний з яких містить по чотири ($j = \overline{1,4}$) числа $a_{i,j}^0$ за кількістю елементів у вхідному векторному масиві даних, тобто

$$A_1^0 = (25 \ 16 \ 12 \ 8),$$

$$A_2^0 = (14 \ 9 \ 6 \ 20),$$

$$A_3^0 = (10 \ 22 \ 31 \ 5),$$

$$A_4^0 = (13 \ 7 \ 21 \ 29),$$

які складають початкову двовимірну матрицю виду

$$A^0 = \begin{pmatrix} 25 & 16 & 12 & 8 \\ 14 & 9 & 6 & 20 \\ 10 & 22 & 31 & 5 \\ 13 & 7 & 21 & 29 \end{pmatrix}. \quad (17)$$

Початкові ранги масивів A_i^0 дорівнюють одиниці, тобто початковий вектор рангів виду $R^0 = (r_1 \ r_2 \ r_3 \ r_4)$ має вигляд $R^0 = (1 \ 1 \ 1 \ 1)$. Цикли оброблення матриці A_0 (17) представлено у вигляді таблиці.

Таблиця

Цикл/операція	Дія	Результат (числова матриця або вектор) і коментар
1	2	3
1/1	Формування рядка мініелементів (пошук мінімального елемента стовпця).	$\text{Min}^0 = (10 \ 7 \ 6 \ 5)$
1/2	Формування різницевого зрізу у вигляді невпорядкованої матриці (віднімання мініелементів у кожному стовпці матриці).	$A^{-1} = \begin{pmatrix} 25-10 & 16-7 & 12-6 & 8-5 \\ 14-10 & 9-7 & 6-6 & 20-5 \\ 10-10 & 22-7 & 31-6 & 5-5 \\ 13-10 & 7-7 & 21-6 & 29-5 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 15 & 9 & 6 & 3 \\ 4 & 2 & 0 & 15 \\ 0 & 15 & 25 & 0 \\ 3 & 0 & 15 & 24 \end{pmatrix}$
1/3	Формування впорядкованої матриці (транспозиція елементів у рядках з просуванням нульових елементів праворуч).	$A^1 = \begin{pmatrix} 15 & 9 & 6 & 3 \\ 4 & 2 & 15 & 0 \\ 15 & 25 & 0 & 0 \\ 3 & 15 & 24 & 0 \end{pmatrix}$
2/1	Формування рядка мініелементів.	$\text{Min}^1 = (3 \ 2 \ 0 \ 0)$

1	2	3
2/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A}^2 = \begin{pmatrix} 15-3 & 9-2 & 6 & 3 \\ 4-3 & 2-2 & 15 & 0 \\ 15-3 & 25-2 & 0 & 0 \\ 3-3 & 15-2 & 24 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 12 & 7 & 6 & 3 \\ 1 & 0 & 15 & 0 \\ 12 & 23 & 0 & 0 \\ 0 & 13 & 24 & 0 \end{pmatrix}$
2/3	Формування впорядкованої матриці.	$A^2 = \begin{pmatrix} 12 & 7 & 6 & 3 \\ 1 & 15 & 0 & 0 \\ 12 & 23 & 0 & 0 \\ 13 & 24 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
3/1	Формування рядка мінілементів.	$\text{Min}^2 = (1 \ 7 \ 0 \ 0)$
3/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A}^3 = \begin{pmatrix} 12-1 & 7-7 & 6 & 3 \\ 1-1 & 15-7 & 0 & 0 \\ 12-1 & 23-7 & 0 & 0 \\ 13-1 & 24-7 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 11 & 0 & 6 & 3 \\ 0 & 8 & 0 & 0 \\ 11 & 16 & 0 & 0 \\ 12 & 17 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
3/3	Формування впорядкованої матриці.	$A^3 = \begin{pmatrix} 11 & 6 & 3 & 0 \\ 8 & 0 & 0 & 0 \\ 11 & 16 & 0 & 0 \\ 12 & 17 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
4/1	Формування рядка мінілементів.	$\text{Min}^3 = (8 \ 0 \ 0 \ 0)$
4/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A} = \begin{pmatrix} 11-8 & 6 & 3 & 0 \\ 8-8 & 0 & 0 & 0 \\ 11-8 & 16 & 0 & 0 \\ 12-8 & 17 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 3 & 6 & 3 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 3 & 16 & 0 & 0 \\ 4 & 17 & 0 & 0 \end{pmatrix}$ - мінімальний масив A_2^0 Отримано перший нульовий рядок двовимірної матриці, який вказує на те, що масив чисел A_2^0 є мінімальним серед масивів $A_1^0, A_2^0, A_3^0, A_4^0$. Цей рядок виключають з подальшого оброблення.
	Формування вектора рангів масивів чисел.	$R^1 = (2 \ 1 \ 2 \ 2)$
4/3	Формування впорядкованої матриці.	$A^4 = \begin{pmatrix} 3 & 6 & 3 & 0 \\ - & - & - & - \\ 3 & 16 & 0 & 0 \\ 4 & 17 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
5/1	Формування рядка мінілементів.	$\text{Min}^4 = (3 \ 6 \ 0 \ 0)$
5/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A}^5 = \begin{pmatrix} 3-3 & 6-6 & 3 & 0 \\ - & - & - & - \\ 3-3 & 16-6 & 0 & 0 \\ 4-3 & 17-6 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 3 & 0 \\ - & - & - & - \\ 0 & 10 & 0 & 0 \\ 1 & 11 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
5/3	Формування впорядкованої матриці.	$A^5 = \begin{pmatrix} 3 & 0 & 0 & 0 \\ - & - & - & - \\ 10 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 11 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
6/1	Формування рядка мінілементів.	$\text{Min}^5 = (1 \ 0 \ 0 \ 0)$

1	2	3
6/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A}^6 = \begin{pmatrix} 3-1 & 0 & 0 & 0 \\ - & - & - & - \\ 10-1 & 0 & 0 & 0 \\ 1-1 & 11 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 & 0 & 0 & 0 \\ - & - & - & - \\ 9 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 11 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
6/3	Формування впорядкованої матриці.	$A^6 = \begin{pmatrix} 2 & 0 & 0 & 0 \\ - & - & - & - \\ 9 & 0 & 0 & 0 \\ 11 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
7/1	Формування рядка мінілементів.	$\text{Min}^6 = (2 \ 0 \ 0 \ 0)$
7/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A}^7 = \begin{pmatrix} 2-2 & 0 & 0 & 0 \\ - & - & - & - \\ 9-2 & 0 & 0 & 0 \\ 11-2 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 \\ - & - & - & - \\ 7 & 0 & 0 & 0 \\ 9 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$ - наступний мінімум A_1^0 Отримано наступний нульовий рядок двовимірної матриці, який вказує на те, що масив чисел A_1^0 мінімальним серед масивів A_1^0, A_3^0, A_4^0 . Цей рядок виключають з подальшого оброблення.
	Формування вектора рангів масивів чисел.	$R^2 = (2 \ 1 \ 3 \ 3)$
7/3	Формування впорядкованої матриці.	$A^7 = \begin{pmatrix} - & - & - & - \\ - & - & - & - \\ 7 & 0 & 0 & 0 \\ 9 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$
8/1	Формування рядка мінілементів.	$\text{Min}^7 = (7 \ 0 \ 0 \ 0)$
8/2	Формування невпорядкованої матриці.	$\bar{A} = \begin{pmatrix} - & - & - & - \\ - & - & - & - \\ 7-7 & 0 & 0 & 0 \\ 9-7 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} - & - & - & - \\ - & - & - & - \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 2 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$ - наступний мінімум A_3^0 . Отримано наступний нульовий рядок двовимірної матриці, який вказує на те, що масив чисел A_3^0 є мінімальним серед масивів A_3^0, A_4^0 . Цей рядок виключають з подальшого оброблення.
	Формування вектора рангів масивів чисел.	$R^3 = (2 \ 1 \ 3 \ 4)$
8/3	В подальшому вже немає необхідності виконувати зсув нульових елементів праворуч, оскільки залишився лише один рядок з ненульовими елементами.	$A^8 = \begin{pmatrix} - & - & - & - \\ - & - & - & - \\ - & - & - & - \\ 2 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$ - максимум A_4^0 Цей рядок вказує на те, що масив чисел A_4^0 є максимальним серед масивів $A_1^0, A_2^0, A_3^0, A_4^0$.

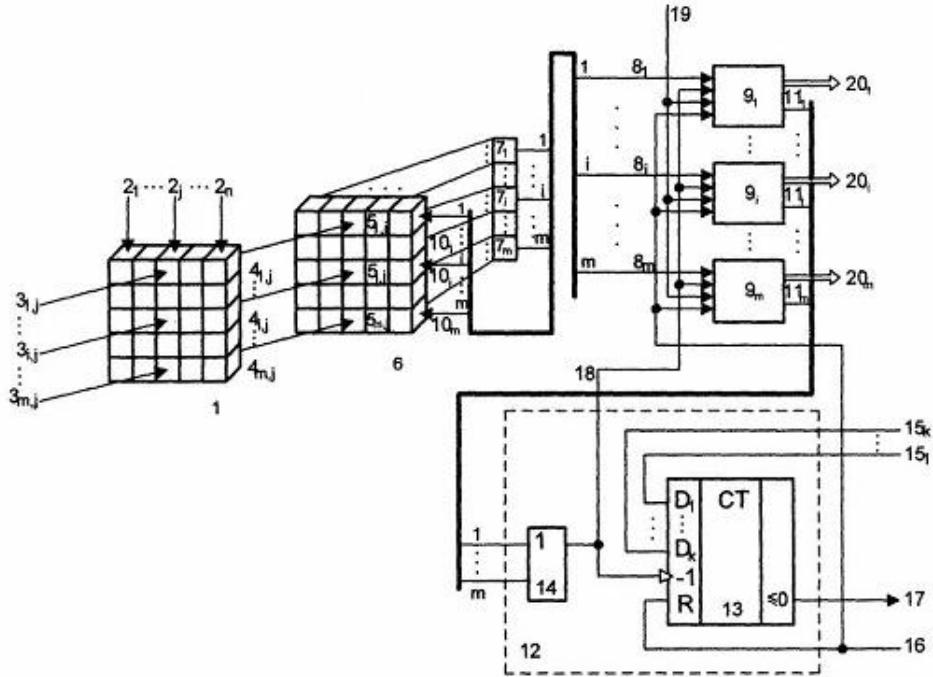
Отже, максимальним за сумою своїх елементів є масив A_4^0 , тобто вхідний образ належить до четвертого класу образів за даною класифікацією, а кількість циклів оброблення, виконаних в процесі пошуку цього максимуму, дорівнює 8. Крім того, серед решти класів найближчим до визначеного є

третій клас, що видно за даними вектора рангів масивів чисел.

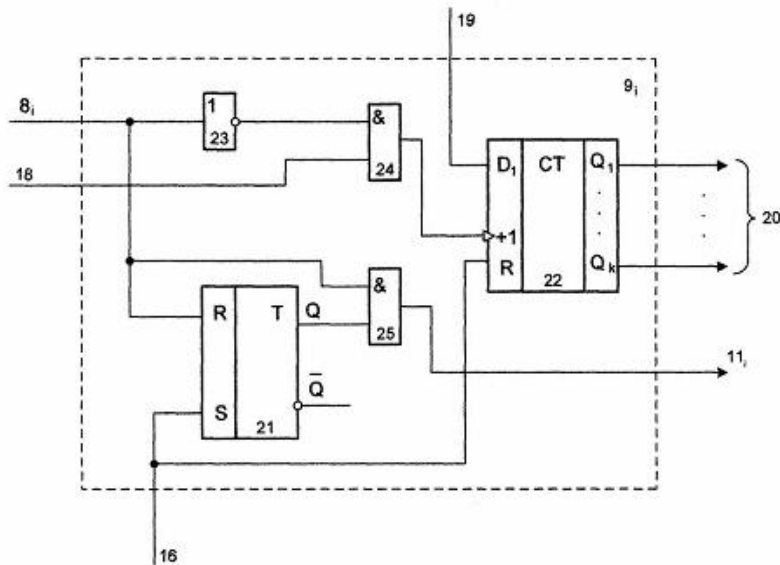
Таким чином, використання можливості формування рангів векторних масивів даних одночасно з класифікацією образів у вигляді цих масивів дозволяє розширити область застосування запропонованого пристрою для класифікації образів за

рахунок можливості одночасного сортування векторних масивів зважених елементів за сумою цих

елементів, що може бути використано в подальшому для кластеризації образів.

Фиг. 1

Фиг. 2